

PÄŤDESIATNICA A NÁŠ KRST SVÄTÝM DUCHOM

„Slávime sviatok Päťdesiatnice a zostúpenia Svätého Ducha, naplnenie prísľubu a splnenie nádeje. Aké veľké a vznešené je to tajomstvo!“ Týmito slovami začíname naše liturgické slávenie Päťdesiatnice, ktoré slávnostne uzatvára každoročné slávenie pamiatky našej spásy. Tieto slová sú prevzaté zo slávnej homílie svätého Gregora Teológa „O Svätom Duchu“, ktorú Gregor predniesol v Konštantínopole v deň Päťdesiatnice roku 381 (Reč 41, 5).

Podľa svätého Gregora zostúpenie Svätého Ducha je naplnením Božieho prísľubu, pretože Ježiš Kristus uisťoval svojich apoštolov, že im pošle, „čo môj Otec prisľúbil“. Zostúpením Svätého Ducha dostali apoštoli ešte viac, ako dúfali. Zostúpenie Svätého Ducha završilo božské zjavenie Svätej Trojice, ktorú svätý Gregor nazval „veľkým a vznešeným tajomstvom“. V byzantskom obrade toto tajomstvo slávime na Päťdesiatnicu, ako to tak krásne ukazuje iná stichira:

„Videli sme pravé svetlo, prijali sme nebeského Ducha, našli sme pravú vieru a klaníme sa nedeliteľnej Trojici; lebo Trojica nás spasila“ (Večiereň Päťdesiatnice, Stichira, 2. hlas).

Táto „pravá viera“ inšpirovala svätého Gregora z Nazianzu k jeho kázni o božstve Svätého Ducha, ktorý „dokončil Kristovo dielo“. Gregorova kázeň bola namierená proti stúpencom jeho predchodcu na konštantínopolskej stolici, arcibiskupa Macedónia († 362), ktorý popieral božstvo tretej osoby Najsvätejšej Trojice.

V Starom zákone Boh prikázal Židom sláviť „sviatok žatvy“ v päťdesiaty deň po Pasche na pokračovanie za žatvu, a očakávalo sa, že prinesú obeť „prvotín svojej práce“ (Ex 23, 16). Preto tento sviatok označovali aj „deň prvotín“ (Nm 28, 26). Keďže oficiálne žatva trvala sedem týždňov, tento deň sa nazýval aj „sviatok týždňov“ (Dt 16, 9 – 10).

V poexilových časoch mali rabíni vo zvyku motivovať svoje liturgické slávenia určitými udalosťami zo svojich posvätných dejín. A tak spájali Paschu so zázračným vyslobodením svojho ľudu z egyptského otroctva a sviatok žatvy so zmluvou uzavretou na vrchu Sinaj. Podľa záznamov Židov sa udalosti na vrchu Sinaj odohrali na päťdesiaty deň po prechode cez Červené more.

Keďže sviatok žatvy sa slávil na päťdesiaty deň po židovskej Pasche, grécky hovoriaci Židia ho označovali jednoducho *Pentekoste* („Päťdesiatnica“). V Ježišových časoch bol tento sviatok všeobecne známy ako „sviatok Päťdesiatnice“ a slávil sa na pamiatku Zmluvy s veľkou pompou a veľmi slávnostne.

Pred svojim nanebovstúpením Ježiš Kristu nariadil apoštolom, aby zostali v Jeruzaleme a čakali na „prísľúbenie jeho Otca“, ktoré sa malo splniť o niekoľko dní (Sk 1, 4 – 5). Po Nanebovstúpení sa apoštoli vrátili z Olivovej hory do večeradla, kde „zotrúvali na modlitbách“ (Sk 1,14) a „stále boli v chráme“ (Lk 24, 53). Toto bolo prvé ústranie modlitby a meditácie, ktoré uskutočnili apoštoli, Panna Mária a blízki Kristovi nasledovníci.

Podľa židovskej tradície Mojžiš zobudil svoj ľud uprostred noci, aby mu zvestoval Boží zákon. Z tohto dôvodu Židia v rámci prípravy na sviatok Päťdesiatnice držali celonočné bdenie, počas ktorého čítali z Písma témy o žatve a zmluve. Čítania boli premostené spevom žalmov a duchovných hymnov. Čítali sa aj niektoré proroctvá, vrátane Joelovho proroctva, ktoré hovorí:

„Vylejem svojho ducha na každé telo a budú prorokovať vaši synovia i vaše dcéry; vaši starci budú mávať sny a vaši mládenci budú mať videnia. Aj na služobníkov a služobnice vylejem v tých dňoch svojho ducha“ (Joel 3, 1 – 2).

Môžeme si predstaviť apoštolov na tomto celonočnom bdení. S dychtivým očakávaním počúvali tieto prorocké slová. Hlboko v srdci museli cítiť, že sa čoskoro naplnia, a toto sa aj stalo hneď na druhý deň ráno.

Keď sa vrátili z chrámu a zhromaždili sa vo večeradle na ranných modlitbách, zrazu na nich zostúpil Svätý Duch, ako čítame v Skutkoch apoštolov:

„Keď prišiel deň Päťdesiatnice, boli všetci vedno na tom istom mieste. Tu sa náhle strhol hukot z neba, ako keď sa ženie prudký vietor, a naplnil celý dom, v ktorom boli. I zjavili sa im akoby ohnivé jazyky, ktoré sa rozdelili, a na každom z nich spočinul jeden. Všetkých naplnil Svätý Duch a začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť“ (Sk 2, 1 – 4).

Zostúpenie Svätého Ducha sa udialo na židovskú Päťdesiatnicu (Sk 2, 1), ktorá pripadla na päťdesiaty deň po slávnom Kristovom zmŕtvychvstaní. Preto aj apoštoli označovali túto pamätnú udalosť ako Päťdesiatnicu (1 Kor 16, 8). Ale slávenie tejto udalosti ako samostatného sviatku sa prišlo o niečo neskôr, v druhej polovici štvrtého storočia.

Svätý Gregor Nysský († 394) vo svojej homílii „Na Päťdesiatnicu“ ju označoval ako „veľkú slávnosť Päťdesiatnice“. Pre kresťanov znamenala zavŕšenie Kristovho vykupiteľského diela a inauguráciu Novej zmluvy, Zmluvy milosti, ktorá bola vyliata Svätým Duchom.

Päťdesiatnica nám neustále pripomína náš vlastný „krst Svätým Duchom“ (Sk 1, 5), ktorý sme prijali vo chvíli nášho myropomazania (birmovania). Keď kňaz pomazával naše telo svätým myrom, vyslovoval slová: „Pečať daru Svätého Ducha.“ Vtedy sa otvorili nebesia a na nás zostúpil Svätý Duch, ktorý prevzal do vlastníctva našu dušu. Stali sme sa živým „chrámom Svätého Ducha“ (1 Kor 6, 19).

Svätý Peter neváhal potvrdiť túto pravdu, keď opisoval krst Kornéliovho domu:

„Zostúpil na nich Svätý Duch, tak ako na začiatku na nás (apoštolov),“ t. j. pri prvej Päťdesiatnici (Sk 11, 15).

Podobne aj svätý Cyril Jeruzalemský († 387) vysvetľoval svojim neofytom: „Kým sa naše telo pomazáva viditeľným olejom (myrom), naša duša sa posväcuje životodarným Duchom“ (Katechézy 21, 3). Svätý Duch nám dáva nový božský život, a preto ho vyznávame ako „Darcu života“ (porov. Symbol viery).

Božský život je životom milosti a robí nás „účastnými na Božej prirodzenosti“ (2 Pt 1, 4) a pravými Božími deťmi: „Lebo ste nedostali ducha otroctva, aby ste sa museli zasa báť, ale dostali ste Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: ‚Abba, Otče!‘ Sám Duch spolu s naším duchom dosvedčuje, že sme Božie deti“ (Rim 8, 15 – 16).

Myropomazanie (birmovanie) je teda našou vlastnou „Päťdesiatnicou“, keď na nás Ježiš Kristus vylieva plnosť darov Svätého Ducha a umožňuje nám žiť život hodný nášho kresťanského povolania ako Božie deti (porov. Ef 4, 10).

Keďže Päťdesiatnica bola pôvodne sviatkom žatvy, ako sme už spomenuli, Židia si zvykli vyzdobovať svoje domovy plodmi úrody – kvetmi, zeleným lístím, girlandami atď. –, aby dodali svojim oslavám väčšiu pompéznosť a slávnosť. Ten istý zvyk si osvojili aj kresťania. Pre nich však zelené vetvičky a kvety nadobudli symbolický význam – božský život a dary Svätého Ducha.

Zdá sa, že slávnostná výzdoba pieskovými ružami bola najskôr zavedená v Itálii v polovici štvrtého storočia, odkiaľ sa rozšírila na Východ. Vďaka takejto výzdobe sa Päťdesiatnica začala označovať ako „Festa Rosalia“ (Sviatok ruží). Keď Byzantínci prijali tento zvyk, prijali s ním aj názov a jednoducho ho prepísali do gréčtiny – „Rousalia“. Podobne aj Slovania pri prijímaní kresťanstva prijali tento zvyk a nazvali tento sviatok vo svojom jazyku – „Rusaľa“.

Svätý Ján Zlatoústý († 407) napomínal veriacich svojej doby, aby tento sviatok neslávili povrchno a nezdobili si len svoje domovy girlandami (kvetmi), ale aby si radšej duchovne ozdobili dušu cnosťami, aby boli schopní prijať hojné ovocie Svätého Ducha (Druhá Homília na Päťdesiatnicu).

Iný obľúbený názov pre Päťdesiatnicu, ktorý používa rusínsky ľud, je „Zeleni Svjata“ (Zelené sviatky). Pochádza to zo zvyku vyzdobovať chrámy a domy zeleným lístím (prednostne lipovými vetvičkami) a trávou na slávenie tohto sviatku. Zelenú farbu lístia rusínsky ľud prijal ako symbol božského života, ktorý nám prináša Svätý Duch. Aj z tohto dôvodu má duchovenstvo na sebe zelené rúcha počas liturgických obradov v deň Päťdesiatnice a počas obdobia posviatku.

Keďže sme boli stvorení na Boží „obraz a podobu“ (Gn 1, 26) a dostali sme Svätého Ducha vo chvíli nášho myropomazania (birmovania), životom v Duchu postupne obnovujeme svoju ľudskú prirodzenosť do jej pôvodnej dokonalosti. Preto východní cirkevní otcovia oprávnené nazývajú proces nášho rastu v božskom živote *theosis* alebo zbožštenie. A toto dosiahneme len spoluprácou so Svätým Duchom, ktorý nás udržiava a spôsobuje, že rastieme v božskom živote. Preto ho nábožne a oddane neustále prosíme dobre známou modlitbou k Svätému Duchu, ktorú rusínsky ľud hojne používa:

Nebeský Kráľu, Utešiteľu, Duchu pravdy, Ty si všade a naplňuješ všetko, Pokladnica požehnaní a Darca života, príd' a prebývaj v nás, očisti nás od každej poškrvny a spas naše duše, milostivý Pane.

Sv. Ján Zlatoústý o Svätom Duchu

„V dávnych časoch ľudia, zachvátení šílenstvom, chceli postaviť vežu, aby dosiahli nebo; ale Pán tým, že rozdelil ich jazyky, rozdelil ich zlý zámer. Tak teraz na nich zostupuje Svätý Duch v ohnivých jazykoch, aby zjednotil rozdelený svet. Výsledkom je niečo nové a zvláštne (mystické).“

Liturgický program od 13.05.2024 do 26.05.2024

<i>Dá-tum</i>	<i>Čas</i>	<i>Program</i>	<i>Úmysel</i>	<i>Liturgický kalendár</i>
13.05 Po.	06:45 18:00	Sv. liturgia csl. Sv. liturgia csl.	† z r. Márie Legátovej † Irena Filičková (ročná)	Svätá mučenica Glykéria.
14.05 Ut.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Krafčíkovej 280	Svätý mučeník Izidor.
15.05 St.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Márie Hricovej	Náš prepodobný otec Pachómios Veľký.
16.05 Št	18:00	Sv. liturgia csl.	† Dávid Sekelský	Náš prepodobný otec Teodor Posvätený, učeník svätého Pachómia Veľkého.
17.05 Pia.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Rešetárovej 197	Svätý apoštol Andronik a spoločníčka.
18.05 So	07:00 08:00	Sv. liturgia csl. Hramoty	† z Knihy Hramoty	Piata zádušná sobota
19.05 Ne.	07:00 08:00 10:00 11:30 15:00	Utierenň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom. Večierenň	ZBP r. Jaroslava Filička ZBP r. Skaličanovej Za farské spoločenstvo	PÄŤDESIATNICA ZOSTÚPENIE SVÄTÉHO DUCHA 7. HLAS Myrovanie
20.05 Po.	06:45 15:30 17:00	Sv. liturgia csl. Sv. liturgia rom. Sv. liturgia csl.	Na úmysel darcu Na úmysel darcu ZBP r. Šoltisovej 25	Pondelok Svätého Ducha.
21.05 Ut.	16:30 18:00	Sv. liturgia rom. Sv. liturgia csl.	† Emil Kopčík † Emília Kopčíková	Svätí veľkí králi a apoštolom rovní Konštantín a Helena.
22.05 St.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Guľašovej 178	Svätý mučeník Bazilisk.
23.05 Št	16:30 18:00	Sv. liturgia rom. Sv. liturgia csl.	† Emília Kopčíková † z r. Márie Pirchalovej 27	Náš prepodobný otec a vyznávač Michal, synadský biskup.
24.05 Pia.	18:00	Sv. liturgia csl.	† z r. Viery Stašenkovej	Náš prepodobný otec Simeon z Obdivuhodného vrchu
25.05 So.				Tretie nájdenie úctyhodnej hlavy svätého a slávneho Pánovho proroka, predchodcu a krstiteľa Jána.
26.05 Ne.	07:00 08:00 10:00 11:30 15:00	Utierenň Sv. liturgia csl. Sv. liturgia sl. Sv. liturgia rom. Večierenň	ZBP r. Jána Filička 37 ZBP r. Krafčíkovej 212 Za farské spoločenstvo	NEDELA 1. TÝŽDŇA PO PÄŤDESIAT- NICI – VŠETKÝCH SVÄTÝCH. 8. hlas Farská zbierka